

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.02.2009, sen. zn. KSBR 31 INS 1583/2008, 29 NSČR 7/2008, ECLI:CZ:NS:2009:29.NSCR.7.2008.1

Číslo: 91/2009

Právní věta:

Povinnost vylíčit v insolvenčním návrhu rozhodující skutečnosti, které osvědčují úpadek dlužníka nebo jeho hrozící úpadek, není splněna tím, že insolvenční navrhovatel ohledně těchto skutečností odkáže na listinný důkaz, který připojí k insolvenčnímu návrhu jako přílohu.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 26.02.2009

Spisová značka: 29 NSČR 7/2008

Číslo rozhodnutí: 91

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Úpadek

Předpisy: § 103 IZ

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Usnesením ze dne 22. 4. 2008 odmítl K r a j s k ý s o u d v Brně insolvenční návrh věřitele Alcan Děčín Extrusions s. r. o. datovaný 17. 4. 2008 a došlý soudu 21. 4. 2008.

Soud především uvedl, že v insolvenčním návrhu zcela chybí údaj o dalším věřiteli (věřitelích) dlužníka. Insolvenční navrhovatel v insolvenčním návrhu pouze odkazuje na výpis z obchodního rejstříku dlužníka, na sdělení soudního exekutora Mgr. Martina Tunkla ze dne 21. 6. 2006 a na pravomocný trestní příkaz Okresního soudu ve Zlíně, bez uvedení jakýchkoliv konkrétních údajů o věřitelích dlužníka. Pouhý odkaz na listiny, které nejsou ani k insolvenčnímu návrhu připojeny, není podle soudu uvedením konkrétního údaje o dalším věřiteli (dalších věřitelích) se splatnou pohledávkou proti dlužníku. Za této situace byl podle soudu namíste postup podle § 128 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), ve znění pozdějších předpisů.

K odvolání insolvenčního navrhovatele V r c h n í s o u d v Olomouci v záhlaví označeným usnesením ze dne 10. 7. 2008 potvrdil usnesení soudu prvního stupně.

Odvolací soud vyšel z dikce § 103, § 105 a § 128 odst. 1 insolvenčního zákona, na jejichž základě se vyjádřil k insolvenčnímu návrhu tak, že v tomto podání věřitel kromě údajů osvědčujících oprávnění podat návrh (označení tvrzené pohledávky za dlužníkem) pouze uvedl, že dlužník je v úpadku, což má vyplývat ze skutečnosti, že věřiteli neuhradil jeho pohledávku ve výši 1 058 214,28 Kč ani na základě nařízené exekuce. Dále by měl úpadek dlužníka vyplývat z výpisu z obchodního rejstříku, ze sdělení soudního exekutora Mgr. Martina Tunkla a z pravomocného trestního příkazu Okresního soudu ve Zlíně, kterým byl jednatel dlužníka odsouzen za trestný čin porušování předpisů o konkursu. Žádné listinné důkazy však věřitel k insolvenčnímu návrhu nepřipojil. Odtud podle odvolacího soudu vyplývá, že zkoumané podání skutečně neobsahovalo podstatné náležitosti insolvenčního návrhu (nebyly v něm uvedeny rozhodující skutečnosti, které osvědčují úpadek dlužníka).

Insolvenční návrh totiž neobsahoval konkrétní údaje o dalším alespoň jednom věřiteli dlužníka (kromě navrhujevího věřitele samotného), přičemž mnohost věřitelů je jedním ze znaků úpadku jak ve formě platební neschopnosti ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 insolvenčního zákona, tak ve formě předlužení dle ustanovení § 3 odst. 3 insolvenčního zákona. Odkaz na obsah listin, které nebyly k insolvenčnímu návrhu připojeny, tuto vadu nemůže zhojit. Absence vylíčení rozhodujících skutečností, které osvědčují úpadek dlužníka, je přitom vadou insolvenčního návrhu, která brání pokračování v řízení. Proto postupoval soud prvního stupně správně, když insolvenční návrh odmítl podle ustanovení § 128 odst. 1 insolvenčního zákona

K námitce věřitele, aby si soud za účelem zjištění, „kdo jsou další věřitelé dlužníka“, vyžádal sdělení od označených subjektů, odvolací soud uvedl, že přistoupit ke zkoumání toho, zda insolvenční návrh je důvodný, zda dlužník má další věřitele a je skutečně v úpadku, lze až na základě řádného návrhu na zahájení řízení. Takovým návrhem však podání věřitele ze 17. 4. 2008 není.

Soud prvního stupně nepochybil podle odvolacího soudu ani v tom, že insolvenční návrh odmítl, aniž věřitele postupem dle § 43 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, vyzval k odstranění zjištěných vad návrhu, když to odpovídá dikci § 128 odst. 1, poslední věty, insolvenčního zákona.

Proti usnesení odvolacího soudu podal insolvenční navrhovatel dovolání, namítaje, že jsou dány dovolací důvody uvedené v § 241a odst. 2 o. s. ř., tedy že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (odstavec 2 písm. a/), a že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (odstavec 2 písm. b/), a požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Nesprávné právní posouzení věci spatřuje dovolatel v tom, že soud sice na daný případ správně aplikoval ustanovení § 103 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona, nesprávně však tato ustanovení vyložil, uzavřel-li, že insolvenční navrhovatel neuvedl (v insolvenčním návrhu) rozhodující skutečnosti, které osvědčují dlužníkuv úpadek. Insolvenční navrhovatel totiž jednoznačně popsal, v čem spočívá dlužníkuv úpadek, a odkázal na důkazy v návrhu, které tento úpadek prokazují.

Také ustanovení § 128 odst. 1, poslední věty, insolvenčního zákona bylo podle dovolatele neprávne vyloženo, když insolvenční navrhovatel jednoznačně odkázal na listinné důkazy prokazující skutečnosti tvrzené v návrhu, teprve z napadeného usnesení se však dozvěděl, že je k návrhu nepřipojil. Označené ustanovení podle dovolatele nelze vztáhnout na případ, kdy byly správně uvedené a konkretizované skutečnosti obsažené v insolvenčním návrhu s odkazem na připojené důkazy, prokazující dlužníkuv úpadek, a kdy ony důkazy nebyly omylem připojeny k insolvenčnímu návrhu. Taková situace nemůže vést soud k závěru o neúplnosti (nesrozumitelnosti, neurčitosti) insolvenčního návrhu, míní dovolatel.

Vada řízení tkví podle dovolatele v tom, že poté, co zjistil, že insolvenční navrhovatel k

insolvenčnímu návrhu pouze omylem nepřipojil důkazní materiály, kterými měly být prokázány rozhodné skutečnosti osvědčující dlužníkův úpadek, insolvenční soud nevyužil ustanovení § 128 odst. 2 insolvenčního zákona a neuložil insolvenčnímu navrhovateli lhůtu k doplnění insolvenčního návrhu.

A konečně je dovolatel názoru, že soudy nezajistily spravedlivou ochranu jeho práv a oprávněných zájmů, čemuž podle něj odpovídá povinnost nalézacího soudu vypořádat se se všemi právně relevantními skutečnostmi, jež insolvenční navrhovatel vznesl v průběhu řízení, a vyjádřit jejich posouzení přesvědčivým způsobem v odůvodnění rozhodnutí. Usuzuje, že soudy se rozhodně nevypořádaly s tvrzenou a důkazy doloženou skutečností o existenci dlužníka úpadku. Má-li insolvenční navrhovatel vůči dlužníku vykonatelnou pohledávku v částce 668 067,82 Kč s příslušenstvím, byl-li jednatel dlužníka pravomocně odsouzen pro trestný čin „porušování předpisů o konkursu“ a má-li dlužník v obchodním rejstříku zapsány dvě exekuce na svůj majetek, je podle dovolatele velice zvláštní, když soud na tyto skutečnosti v napadeném usnesení nereaguje. Přitom řešení takové námitky je pro výsledek řízení určující (potud dovolatel odkazuje též na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2005, sp. zn. [22 Cdo 943/2005](#)).

Dovolatel posléze dovolání doplnil i o námitku, že za stejné procesní situace jiný insolvenční soud (Krajský soud v Praze v řízení vedeném pod sp. zn. KSPH 38 INS 1612/2008) zjistil úpadek (jiného) dlužníka (usnesením z 19. 9. 2008), takže není správné, aby tak jiný soud (soud v této věci) rovněž neučinil.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z odůvodnění:

Ustanovení občanského soudního řádu o přípustnosti dovolání jsou pro rozhodnutí vydaná v insolvenčním řízení přiměřeně aplikovatelná dle § 7 odst. 1 insolvenčního zákona.

Dovolání je přípustné podle ustanovení § 239 odst. 3 o. s. ř., není však důvodné.

1) K právnímu posouzení věci.

Podle ustanovení § 103 odst. 2 insolvenčního zákona, v insolvenčním návrhu musí být dále uvedeny rozhodující skutečnosti, které osvědčují úpadek dlužníka.

Dle ustanovení § 3 odst. 1 insolvenčního zákona, dlužník je v úpadku, jestliže má a) více věřitelů a b) peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a c) tyto závazky není schopen plnit (dále jen „platební neschopnost“). Požadavek mnohosti věřitelů („více věřitelů“) klade insolvenční zákon (v § 3 odst. 3) také pro úpadek ve formě dlužníka předlužení.

Ustanovení § 128 odst. 1 insolvenčního zákona pak určuje, že insolvenční návrh, který neobsahuje všechny náležitosti nebo který je nesrozumitelný anebo neurčitý, insolvenční soud odmítne, jestliže pro tyto nedostatky nelze pokračovat v řízení, učiní tak neprodleně, nejpozději do 7 dnů poté, co byl insolvenční návrh podán. Ustanovení § 43 občanského soudního řádu se nepoužije.

Požadavek formulovaný ve výše citovaném ustanovení § 103 odst. 2 insolvenčního zákona je srovnatelný s požadavkem kladeným na obsah věřitelského návrhu na prohlášení konkursu ustanovením § 4 odst. 2, věty první, zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění účinném do 31. 12. 2007, jež bylo předmětem výkladu podaného pod bodem VII. stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 1998, [Cpjn 19/98](#), uveřejněného pod číslem 52/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „stanovisko“). Tam Nejvyšší soud na dané téma uzavřel, že věřitel musí v návrhu uvést konkrétní údaje o dalším věřiteli (dalších věřitelích) se splatnou pohledávkou proti dlužníku.

V návaznosti na to dále Nejvyšší soud v usnesení uveřejněném pod číslem 75/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále též jen „R 75/2003“) formuloval závěr, podle kterého, jestliže věřitel v návrhu na prohlášení konkursu na majetek dlužníka neuvede okolnosti, z nichž vyplývá, že dlužník má více věřitelů, jde o podání, které neobsahuje všechny zákonem stanovené náležitosti. Není-li návrh na prohlášení konkursu přes výzvu soudu o tuto náležitost doplněn, soud jej odmítne (§ 43 odst. 2 o. s. ř.).

Od právního stavu, z něž vyšlo stanovisko a R 75/2003, se posouzení náležitostí insolvenčního návrhu podle insolvenčního zákona liší jen potud, že ustanovení § 128 odst. 1 insolvenčního zákona vylučuje aplikaci § 43 o. s. ř., s tím, že insolvenční návrh, pro jehož nedostatky nelze pokračovat v insolvenčním řízení, se odmítá bez dalšího. Jinak jsou citované judikatorní závěry i nadále použitelné.

Jak je patrné ze spisu i z věrné reprodukce obsahu insolvenčního návrhu v rozhodnutích soudů nižších stupňů, pod bodem I. insolvenčního návrhu insolvenční navrhovatel dostatečně určitě popisuje existenci své vykonatelné pohledávky vůči dlužníku (srov. i § 105 insolvenčního zákona). Tím ovšem vylíčení rozhodujících skutečností, které mají osvědčit úpadek dlužníka, v insolvenčním návrhu prakticky končí. Pod bodem II. insolvenčního návrhu insolvenční navrhovatel již jen dodává, že:

„Navrhovatel zjistil, že dlužník je v úpadku nejen ze skutečností uvedené v čl. I. tohoto návrhu, ale i na základě těchto dalších skutečností:

- z výpisu z obchodního rejstříku ze dne 11. 4. 2008, kde jsou zapsány dvě exekuce vedené na majetek dlužníka
- ze sdělení soudního exekutora Mgr. M. T. ze dne 21. 6. 2006
- a z pravomocného trestního příkazu Okresního soudu ve Zlíně, č. j. 31 T 227/06-185, kterým byl odsouzen jednatel dlužníka za trestný čin porušování předpisů o konkursu tím, že si nesplnil svoji povinnost i přesto, že dlužník je v úpadku a předlužení.“

Jako důkaz těchto tvrzení insolvenční navrhovatel tamtéž způsobem dále popsáním označuje (leč k insolvenčnímu návrhu nepřiložil):

- výpis z KN LV 559 ze dne 9. 10. 2000,
- sdělení PÚ Kladno, č. j. PÚ-657/06/Neu, ze dne 14. 2. 2006,
- rozsudek Okresního soudu v Kladně ze dne 7. 6. 2006, č. j. 6 T 49/06-185,
- trestní příkaz Okresního soudu ve Zlíně, č. j. 31 T 227/06-514.

V takto pojatém insolvenčním návrhu vskutku nejsou obsažena tvrzení způsobilá naplnit znak úpadku ve smyslu § 3 odst. 1 písm. a) nebo odst. 3 insolvenčního zákona (postrádá konkrétní údaj o dalším věřiteli /dalších věřitelích/ se splatnou pohledávkou proti dlužníku).

Jak se podává z dovolání, dovolatel se spolehl na to, že konkretizace předepsaných rozhodujících skutečností osvědčujících dlužníkovu úpadek se podává z listin, na které insolvenční návrh odkazuje, jež však k němu omylem nepřipojil.

Je pravdou, že Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi dříve při výkladu zabývajícím se projednatelností žaloby ve smyslu § 79 o. s. ř. připustil, že vylíčení rozhodujících skutečností může mít - zprostředkovaně - původ i v odkazu na listinu (listinný důkaz), kterou žalobce připojí k žalobě

jako její přílohu (srov. jeho rozsudek ze dne 30. 1. 2003, sp. zn. [29 Cdo 1089/2000](#), uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 2, ročník 2003, pod číslem 35). V rozsudku ze dne 15. 7. 2008, sp. zn. [29 Odo 742/2006](#) (jenž je veřejnosti k dispozici na webových stránkách Nejvyššího soudu a jenž byl schválen k uveřejnění ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek na jednání občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu konaném 12. 11. 2008) k tomu Nejvyšší soud vysvětlil, že onen závěr je výjimkou ze zásady, že vylíčení rozhodujících skutečností má obsahovat samotná žaloba a jako výjimka by měl být aplikován restriktivně, včetně požadavku, aby z odkazu obsaženého v žalobě bylo patrné, že připojený listinný důkaz je listinou, která popisuje nárok po skutkové stránce (že žalobce v žalobě navenek projevil vůli identifikovat skutek prostřednictvím skutkových údajů obsažených v konkrétní listině /příloze/).

Jak dále plyne z výše již označeného ustanovení § 7 odst. 1 insolvenčního zákona. ustanovení občanského soudního řádu se pro insolvenční řízení a pro incidenční spory použijí jen přiměřeně, nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení. Tato zákonná restrikce se samozřejmě vztahuje i na výklad (interpretaci) ustanovení občanského soudního řádu v judikatuře soudů, která má být užita na insolvenční řízení.

Koncepce insolvenčního řízení v insolvenčním zákoně je zásadně nová i v tom, že se všemi riziky s tím spojenými pro dlužníky podrobuje insolvenční procesy od zahájení insolvenčního řízení veřejné kontrole tím, že obsah insolvenčního spisu se zveřejňuje v insolvenčním rejstříku (§ 419 odst. 2 insolvenčního zákona). Účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, které mají dopad do poměrů dlužníka i třetích osob (srov. § 109 až § 111 insolvenčního zákona), nastávají prakticky okamžitě (srov. § 101 odst. 1, větu první, insolvenčního zákona), a to i v případě, že jde o insolvenční návrh věřitele.

Je-li insolvenční návrh podán u věcně příslušného soudu a je-li opatřen úředně ověřeným podpisem osoby, která jej podala, nebo jejím zaručeným elektronickým podpisem (§ 97 insolvenčního zákona), nastanou účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení bez zřetele k tomu, že posléze vyjde najevo, že z hlediska obsahových nedostatků jde o návrh neprojednatelný. Riziko škody nebo jiné újmy, jež by mohla vzniknout dlužníku nebo třetím osobám zahájením insolvenčního řízení a opatřeními přijatými v jeho průběhu do doby odmítnutí neprojednatelného insolvenčního návrhu, pak snižuje úprava, která brání prodlužování řízení o vadném insolvenčním návrhu tím, že na jedné straně zbavuje insolvenční soud povinnosti odstraňovat vady insolvenčního návrhu, pro které nelze v insolvenčním řízení pokračovat, postupy podle § 43 o. s. ř., na druhé straně zavazuje insolvenční soud k tomu, aby důsledky plynoucí z neprojednatelnosti insolvenčního návrhu vyvodil (aby insolvenční návrh odmítl) neprodleně, nejpozději však do 7 dnů poté, co byl insolvenční návrh podán (§ 128 odst. 1 insolvenčního zákona).

Soudní praxe se v této souvislosti také již ustálila v závěru, že vady insolvenčního návrhu může insolvenční návrhovač odstranit, jen dokud insolvenční soud nerozhodne o odmítnutí insolvenčního návrhu podle § 128 odst. 1 insolvenčního zákona a že k odstranění vad insolvenčního návrhu provedenému až v odvolacím řízení se nepřihlíží (srov. rozhodnutí uveřejněné pod číslem 11/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Vzhledem k závažnosti dopadů, jež může i vadný insolvenční návrh vyvolat v poměrech dlužníka nebo třetích osob, nelze v insolvenčním řízení tolerovat praxi, jež by povinnost vylíčit (jako nutné obsahové náležitosti insolvenčního návrhu) rozhodující skutečnosti, které osvědčují úpadek dlužníka nebo jeho hrozící úpadek, předepsanou insolvenčním zákonem (v § 103 odst. 2) pokládala za splněnou jen na základě příloh insolvenčního návrhu (prostřednictvím v nich obsažených údajů). Uplatnění judikatorního závěru formulovaného v rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. [29 Cdo 1089/2000](#) je v insolvenčním řízení vyloučeno.

Jinak řečeno, povinnost vylíčit v insolvenčním návrhu rozhodující skutečnosti, které osvědčují úpadek dlužníka nebo jeho hrozící úpadek, není splněna tím, že insolvenční navrhovatel ohledně těchto skutečností odkáže na listinný důkaz, který připojí k insolvenčnímu návrhu jako přílohu.

Jiný výklad by podle přesvědčení Nejvyššího soudu narušil zásadu insolvenčního řízení formulovanou v § 5 písm. a) insolvenčního zákona ve prospěch nedbalých či procesně neopatrných insolvenčních navrhovatelů. To platí tím více, že insolvenční zákon výslovně zavádí odlišný režim pro odstraňování vad insolvenčního návrhu na straně jedné (§ 128 odst. 1 insolvenčního zákona) a pro odstraňování vad týkajících se příloh insolvenčního návrhu na straně druhé (§ 128 odst. 2 insolvenčního zákona).

2) K tvrzené vadě řízení.

S argumentací, že mělo být postupováno podle § 128 odst. 2 insolvenčního zákona, se Nejvyšší soud již výše vypořádal.

Tvrzení, že soudy se rozhodně nevypořádaly s tvrzenou a důkazy doloženou skutečností o existenci dlužníkovu úpadku, je pouze jinak formulovanou výhradou dovolatele, že insolvenční návrh projednatelný byl, se kterou se Nejvyšší soud rovněž vypořádal výše.

Argument, že jiný insolvenční soud měl v obdobné situaci insolvenční návrh za projednatelný, vychází z chybného předpokladu, že jeden soud prvního stupně je povinen opakovat chyby v úsudku jiného soudu prvního stupně a je založen na opomenutí sjednocující role soudů vyšších stupňů při vytváření judikatury (nehledě k tomu, že chronologicky vzato bylo první rozhodnutí insolvenčního soudu v této věci).

Pro úplnost lze dodat, že tvrzení dovolatele, že skutečnost, že k insolvenčnímu návrhu omylem nepřipojil označené přílohy, zjistil až z usnesení odvolacího soudu, svědčí o tom, že nedbale četl usnesení soudu prvního stupně, jež výslovně hovoří o odkazu na listiny, „které nejsou ani k insolvenčnímu návrhu připojeny“.

Dovolateli se v rovině uplatněných dovolacích důvodů správnost napadeného rozhodnutí zpochybnit nepodařilo a vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), se nepodávají ani ze spisu. Nejvyšší soud proto dovolání jako neopodstatněné zamítl podle § 243b odst. 2, části věty před středníkem, o. s. ř.